

A black and white photograph of a terraced hillside. The hillside is covered with rows of small, bare trees or shrubs, planted in a grid-like pattern across the terraces. The ground appears dry and rocky. The overall scene suggests a landscape in a semi-arid or mountainous region, possibly during a dormant season.

C
E
N
T
R
E

E
X
C
U
R
S
I
O
N
I
S
T
A

D
E
T
E
R
R
A
S
S
A

Circular per als socis - N.º 128

Octubre - Desembre 1967

Sumari:

SI PER NADAL VOLGUÉS PLOURE,
per F. Palet i Setó.

ELS PRIMERS MIL ANYS D'UNA CIU-
TAT: EGARA (VI), per Ramir Masdeu.

LA DARRERA JORNADA, per M. Bosc.

RUTES D'ESQUÍ (III), per Manuel Plan-
chat.

TOT ESCALANT, per A. Casanovas.

1.ª ESCALADA LOCAL A «LA MO-
MIA» (Vía Haus). Montserrat (Trinitats).

TRAVERSIA MIDI-PAN, AIGUILLE DE
L'M I MONT BLANC, per Frederic
Bellot.

IV CURSET D'EXPLORACIÓ SUBTER-
RANIA, per Joan Batlle.

SECCIÓ D'ESQUÍ: «Decàleg de l'es-
quiador».

SECCIÓ CORAL: «Aplec Coral Santa
Cecília», per F. Palet i Setó.

CRONICA.

EXCURSIONS REALITZADES.

GRAVATS (interior): Detalls de les ex-
cavacions de Can Fatjó. Foto: J. Sallés.
«Els Drus, des de Montanvers». Foto:
F. Bellot.

PORTADA:

PAISATGE D'HIVERN A LES HURDES
(CACERES)

FOTO: VIRGILI VERA

Adherit a la
F. C. M.
i
F. C. E.

Circular per als socis n.º 128

OCTUBRE - DESEMBRE 1967

CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

Si per Nadal volgués ploure

*Avui el sol ha fet campana,
deixant el pas lliure a l'aiguat.
Talment com cargols dins una closca negra
ronden els homes enfurrunyats,*

*portadors d'una llança ridícula,
fúnebre i trista, feta de bigues i drap.
Les fembres, sortoses, la duen llampanant
i la virolada tela, els alegra el semblant.*

*Cadascú va per ell, sota el teulat minúscul
amb el seu egoisme infantil i risible,
tal com fem sempre, a la terra aferrats.*

*Almenys ens toqués la pluja d'amor d'un núvol
alat, d'Aquell que nasqué en el portal invisible
a tots, el xàfec, ens deixés xopats.*

F. PALET i SETO

Els primers mil anys d'una ciutat: Ègara

(De l'any 300 a. de C. al 700 d. de C.,
períodes ibèric, romà i visigòtic)

VI

DIGRESSIO

Els treballs de prospecció i estudi arqueològic, que des de fa dies venim realitzant en el poblat ibèric de Can Fatjó (Rubí) i els seus encontorns, ens obliga, —en atenció als voluntariosos col·laboradors que amb tant d'entusiasme hi participen— fer una breu exposició i comentari dels resultats fins ara obtinguts, i és aquest, el motiu que ens ha decidit a trencar la continuïtat i bona ordenació del present assaig històric-arqueològic sobre l'antiquíssima ciutat d'Ègara.

Preguem al pacient lector, accepti amb benevolència aquesta digressió, doncs sols la motiva la intenció d'oferir una major quantitat de dades relatives al període ibèric tractat ja anteriorment, i al mateix temps, complir la ineludible obligació d'informar sobre les conclusions que les nostres indagacions al camp ens han suggerit.

L'anomenada civilització o cultura ibèrica, té molts punts fos-

cos, que encara no han estat suficientment aclarits, com són, el seu origen i desenvolupament, organització social, política i familiar, idioma, —llegim els textos però no aconseguim entendre'ls—, creences, etc., etc.

Tractarem avui d'una forma sumària, de tots aquests temes.

COMUNITARISME IBERIC

L'observació dels nombrosos poblats ibèrics fins ara descoberts, ja siguin grans o petits, ens demostra, que els habitacles o cases que formen la població són totes elles, d'una sorprenent uniformitat i senzillesa, i sobretot d'una extremada migradesa dimensional. Unes parets de major gruixària o muralles, acostumen a encerrar-les.

La casa ibèrica, no tenia major categoria que una barraca actual, i estava formada per un simple espai cobert, excepcionalment dos, quasi sempre d'escassa cabuda, i que obligadament devia satisfer totes les necessitats familiars.

En els poblats ibèrics, no s'hi veuen restes de construccions que destaquin per les seves majors proporcions ni cap detall de caràcter sumptuós. Si existien dins al seu sí diferències socials i econòmiques, les vivendes no ho trasllueixen gens.

La manca d'edificis públics, ja sigui administratius, socials o religiosos, fa pensar, que els actes o reunions devien celebrar-se a l'aire lliure.

A la nostra regió, no s'ha localitzat per ara, cap santuari ibèric, lloc on seria possible recollir-hi nombroses figuretes d'«ex-vots», com els trobats en el Santuari de la Serreta d'Alcoi (Alacant) o en el de Cigarralejo de Mula (Múrcia).

Això fa creure que la religió que practicaven els íbers, era politeïsta i de marcades tendències naturalistes i zoomorfes (els braus de Guisando i Sagunt), i els rites o funcions religioses devien celebrar-se a ple camp o en mig del bosc.

Un Consell d'Ancians, estaria al càrrec de la bona ordenació i administració del poblat, i en cas de guerra, era elegida com a Règul o Cabdill, la persona considerada més capaç per portar la direcció de la lluita.

En tots els poblats ibèrics de Catalunya, s'han trobat sitges o cavitats en el sòl, i més nombroses en punts dels seus immediats

entorns, que molt segur estaven destinades al magatzament i bona conservació dels queviures necessaris per l'alimentació dels seus pobladors durant tot l'any.

Això mateix, es veu, en el poblat de Can Fatjó, on s'hi localitzaren més d'una seixantena d'aquests dipòsits subterranis. Dues, d'aquestes sitges, foren estudiades recentment pel nostre grup, amb resultats força satisfactoris.

Els primers descobridors, emeteren l'opinió de que es tractava d'una necròpolis, per creure que les sitges sols eren d'ús funerari, i baix aquest concepte fou publicat. Nosaltres, no compartim en absolut aquest criteri, i ens inclinem per la mera funció de dipòsit o sitja.

Igualment succeeix, en el poblat de Sant Miquel de Sorba (Solsona), amb més de 150 sitges, a Olèrdola, a Baitolo (Badalona), a Ilduro (Mataró), etc. etc.

Aquesta acumulació de béns de boca, en un punt sempre proper al poblat, fa sospitar que l'economia ibèrica, era de tipus comunal, amb base agropecuària, i fort predomini agrícola, ja que d'altra manera no s'explica una concentració de queviures tan massiva. Això, demostra palesament, que el poblat ibèric ja havia organitzat i coneixia les avantatges que reporta poguer disposar d'un primari Sindicat Agrícola o Ce-

ller Cooperatiu, —fet naturalment—, a escala ibèrica.

L'única part del poblat, que sens discussió, complia una finalitat social o col·lectiva eren les muralles del seu sistema de defensa.

En el poblat de Can Fatjó, les pedres dels seus murs poden veure's emergir, del talús que forma la trinxera per on hi passa la via dels Ferrocarrils de Catalunya, en les proximitats de l'Estació de Rubí.

Es molt convenient, per no dir absolutament necessari, fer un estudi acurat i aprofundit d'aquest interessantíssim poblat, cosa que mai no s'ha intentat, potser per la senzilla raó de que s'ignorava que hi fos, convençuts que l'original destí del jaciment era exclusivament funerari.

L'excavació d'un poblat si es fa d'acord amb els canons de la moderna arqueologia, és un treball de molta envergadura, ja que obliga, —per poguer realitzar l'estudi estratigràfic del mateix— arribar a la base de les parets i muralles, i es tan voluminós el moviment de terres a efectuar i tan considerable el temps que això requereix, que escapa totalment a les possibilitats físiques i de tot ordre que pot oferir un grupet d'aficionats a l'arqueologia, per molt bona voluntat que tingui.

Confiem, que demostrada suficientment la seva capital impor-

tància, seran preses per part de les autoritats competents, les decisions urgents i oportunes, per evitar es perdi irreparablement aquest notable jaciment, qual valor històric i arqueològic és evident.

ORIGEN I EXTENSIO DEL POBLE IBERIC

S'ha descartat des de fa temps, l'antic concepte de que el poble ibèric procedia del Nord d'Àfrica. Avui, impera el convenciment, de que l'iberisme, és un fenomen d'influència cultural sobre la població autòctona deguda a les relacions comercials.

Aquesta influència creadora d'una nova cultura, fou possible, pels continuats contactes que la població de base indígena tingué amb els mercaders grecs i fenici-cartaginesos.

La Catalunya ibèrica, difereix un xic del reste d'Ibèria, i es presenta amb característiques força marginals, si ho comparem amb l'iberisme ric i esplendorós de més enllà de l'Ebre.

La possible causa d'aquesta diferenciació, segurament no és altra, que la distinta base indígena en que s'operà dit fenomen, i potser també, a la considerable distància que ens separava del màxim punt irradiador d'aquesta civilització i cultura, que sembla fou la regió dels Tartessis o Tur-

detans, qual territori avui coneixem amb el nom d'Andalusia.

A Catalunya, la base autòctona, estava formada per pobles molt influenciats per les onades immigratòries dels indoeuropeus, i en canvi, al País valencià, persistien encara amb tot vigor, les tradicions pròpies de l'Edat del Bronze.

El món ibèric, s'extenia, —segons criteri dels més conspicus coneixedors— des de la Provença i Llenguadoc per tot Catalunya, País valencià i Baix Aragó. Al Sud de Cartagena, hi havien, com hem dit abans, els tartessis, que segons uns, eren l'essència i focus principal de l'iberisme, i segons altres opinants, es tractava d'un poble considerat força distint.

ALFABET

Una de les principals característiques del poble ibèric, és la llengua i l'alfabet. Els signes d'aquest últim, a més de representar les vocals i consonants, tenen valor sil·làbic. Aquesta darrera particularitat, és el que féu tan difícil el seu desxiframent. Avui, un cop descoberta aquesta condició sil·làbica, es poden ja llegir les inscripcions ibèriques, encara que de moment no hem aconseguit entendre el seu significat.

L'opinió expressada anys enrra, de que la llengua basca, podia servir per facilitar la interpreta-

ció de l'idioma ibèric, s'ha demostrat era equivocada.

L'alfabet ibèric, pot ésser un derivat del turdetà, encara que aquest últim, manté amb èxit la seva difícil il·legibilitat.

Les més antigues inscripcions ibèriques que s'han trobat, són del segle V a. de J.C. si bé això no vol dir, que aquest llenguatge no tingui una major antiguitat. El seu ús, es mantingué, fins la total llatinització o romanització del país, fet que degué ocórrer a principis de la nostra Era.

SOCIETAT IBERICA

La població que habità Catalunya, des del segle V a. de J.C. fins al ple domini romà, estava constituïda, tenint com a unitat de base, el poblet. En un estadi superior es trobava la tribu. Aquesta comprenia la totalitat dels pobles d'igual grup ètnic i mateixa regió natural. La tribu, venia delimitada per les barreres físiques gràfiques o acuoses que fixaven els seus límits naturals. Aquestes regions són distingides avui encara, amb el nom de comarques.

Hem vist, en treballs anteriors, que la depressió del Vallès-Penedès, forma una comarca natural, quines barreres o límits són les serres del litoral, pre-litoral i Montseny. Aquesta depressió geològica, fou l'estatge de la tribu lacetana, de tan acusada personalitat, demarcació, que sota el do-

mini romà, es mantingué inalterable, com a ciutat municipal d'Egara, i persistí sota l'ègida de l'església visigòtica, assentant-hi una Seu Episcopal, la diòcesi de la qual s'extenia exactament per tot el territori de l'antiga tribu lacetana.

EDESC, REGUL DE LACETANIA

Titus Livi, en la seva obra d'història romana, coneguda per «Les Dècades», fa referència al Règul, de la tribu lacetana, Edesc, el qual va lluitar coretjosament, en defensa de la independència del territori de la Lacetània, unes vegades contra els cartaginesos i en altres contra els romans, segons fóssin les aliances establertes.

La descripció que Livi ens dona, de la lluita entre Escipió i Hannibal en ocasió de la segona guerra púnica (218-201 a. de J.C.) s'hi cita repetides vegades tant la tribu lacetana com el seu heroic cabdill, Edesc.

En un moment del relat, manifesta: «Els lacetans són gent esquerpa i salvatge», i en altre lloc de la seva extensa obra ens conta, que els lacetans intentaren en una ocasió portar auxili, durant la nit, als seus veïns de la tribu ausetana (comarca de Vic), i quan estaven ja prop, i es disposaven a entrar en la ciutat assetjada pels romans, amb l'intent de reforçar-

la, els assetjadors, els feren caure en un parany, on perderen més de dos mil homes, i els restants, mig desarmats, pogueren retornar a casa, camps a través.

Quintus Granio i la seva esposa Grania Tnthusa, que sempre els terrassencs havíem considerat eren els primer personatges històrics de la nostra antiga Egara, —coneixement que ens arriba per mitjà d'una làpida del segle II d. de J.C. que es troba actualment adossada en una paret de l'església visigòtico-romànica de Santa Maria— és un concepte de prioritat històrica, que deu sotmetre's a revisió.

Edesc, surt a recollir, en la història de la tribu lacetana, que és tan com dir pre-egaresa, i els seus fets, s'anticipen trescents anys i escriu als mèrits d'aquell militar romà, que fou Duumvir i Tribú de la Ciutat d'Egara, anomenat Quintus Granio.

Un carrer de la nostra Terrassa, ens recorda avui el personatge romà, i no quedaria gens malament, que una altra via ciutadana fes memòria al prehistòric Règul, Edesc, Cabdill de la Lacetània. També seria escaient veure-hi una Via Lacetana.

CERAMICA IBERICA

Una de les novetats que aporta la cultura ibèrica sobre els temps anteriors, és, la presència de ceràmica feta al torn. Abans, tota

la terrissa era confeccionada a mà, i alguns suposen, que les dones, n'eren les encarregades de la seva realització. L'entrada en funció, d'un estri industrial com es el torn, indica la naixença d'un ofici, i d'una activitat industrial o artesana: la dels terrissaires o gerrers.

La ceràmica ibèrica es distingeix, dins la seva senzillesa, per la bona qualitat dels materials i perfecció en la manufactura, i és, gràcies a la fina superfície dels recipients, que induí a facilitat l'ornamentació pictòrica dels vasos, donant així volada a un esplendorós art.

La terrissa més luxosa era importada. Aquesta vaixel·la d'alta qualitat, —quan sorgeix en una excavació— és la millor ajuda per poguer datar amb precisió les restants troballes del jaciment, ja que són perfectament conegudes les dates de la fabricació de cada tipus, i si a més hi ha la marca o «sigillum» del fabricant, això permet una major precisió cronològica.

L'origen d'aquests vasos importats, pot ésser, grec, campanienc, gris empurit, etc. i la ceràmica sigil·lada té les variants de aretina sud-gàlica, clara, indígena o d'imitació, etc., etc. amb una extensíssima tipologia.

Fragments i peces incompletes de cada una d'aquestes classes, a excepció dels d'origen grec, han

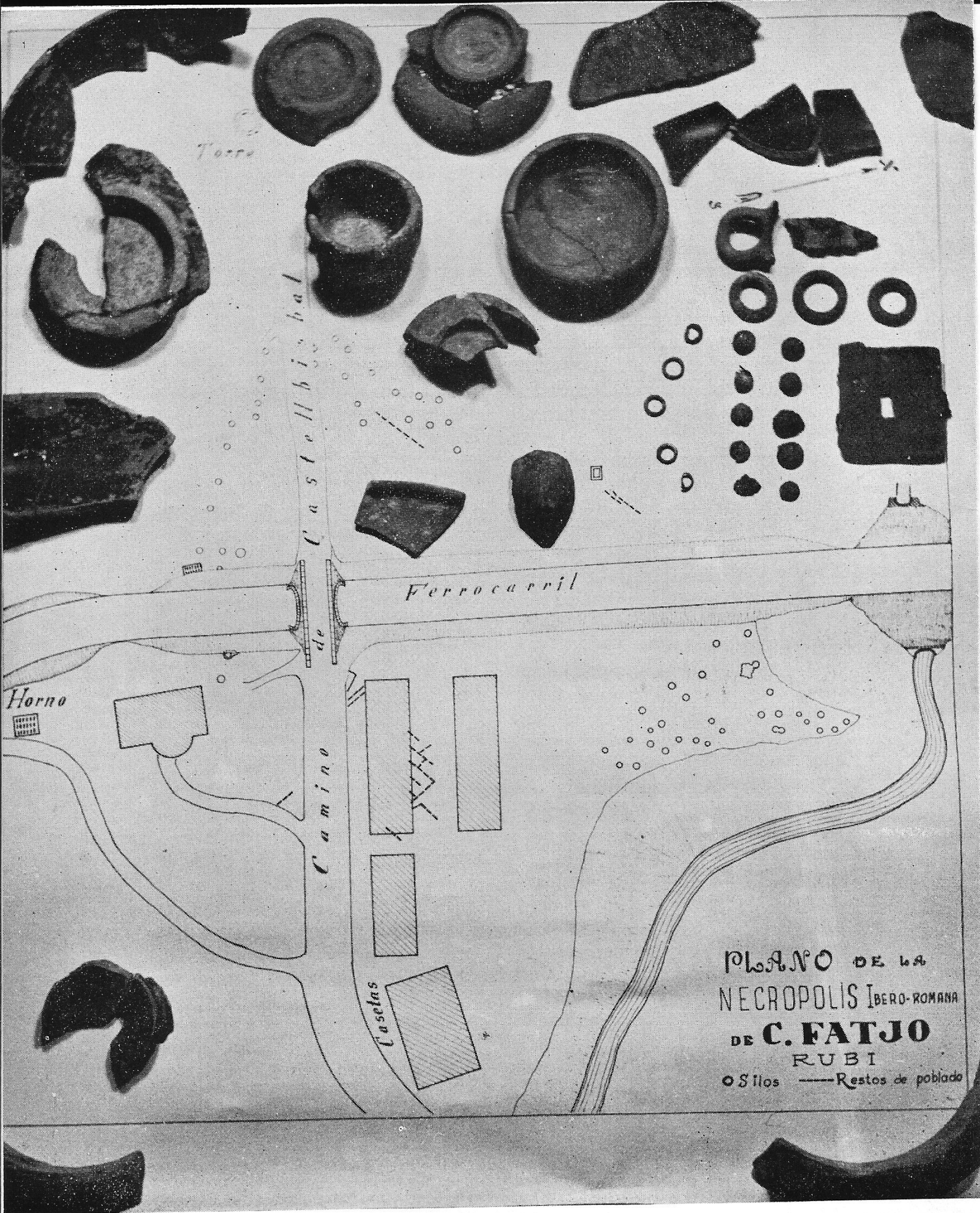
estat recollits en el transcurs de les nostres recerques. No hi falten tampoc els vasos fets a mà, ornats amb empremtes cardials, cordons, incisions, etc., propis d'uns gerrers de tècnica més primària i amb una clara tradició o pervivència hallstàtica i també neolítica.

SEPULTURA IBERICA

Tothom sap, que els íbers, incineraven als seus cadàvers. Les cendres dels difunts, eren guardades en urnes, i aquestes s'enterraven en llocs apropiats i un xic distants del poblat. Junt a les olles cineràries, i al seu entorn, s'hi dipositaven, vasets amb ofrenes, plats amb queviures i objectes d'ús personal o de reconeguda estimació del difunt.

Una sepultura d'aquesta classe, creiem haver localitzat, en terrenys pròxims al poblat ibèric de Can Fatjó. La situació de la mateixa, és en direcció nord-oest si considerem com a punt de referència el centre del poblat, i està separada d'aquest últim, pel damunt de la via fèrria, i a més per una torrentera.

S'hi han trobat varis fragments de vasets d'ofrenes, un d'ells sencerc, de forma campanina, sense el típic vernís negre. Un altre vaset de fabricació grollera, fet a mà, i insuficient cuit. Fragments d'olles, i trossos de la boca d'un kalathos, tan rodats i mal trac-

PLANO DE LA
NECROPOLIS IBERO-ROMANA
DE **C. FATJO**
RUBÍ
O Silos — Restos de poblado

tats, que és impossible saber si originalment estaven decorats amb els habituals dibuixos geomètrics.

Varis fragments d'un plat pre-campanic de vernís negre d'un tamany regular, i altres trossos de la matèria qualitat i origen, en forma d'escudella.

A més, s'ha recollit també, una tanca o sivella de bronze, pròpia per a cinturó i ornada amb característic puntejat ibèric. Diversos botons i anelles, grans i petites, del mateix metall, són probables complements de vestuari. Una punta de llança o sageta, ens informa de la condició guerrera del difunt, o de la seva dedicació a la caça. Dues fíbules de bronze, una d'elles, anular hispànica i l'altra de pont o de forma tradicional de la Tène, són peces notables per la seva extraordinària integritat.

També s'hi trobà un fragment de pipa de ceràmica. Ací cal desmentir la generalitzada creença, de que el vici o costum de fumar l'aportà Colom d'Amèrica. L'únic que el descobridor del Nou Món contribuï en aquest estès vici, és la planta del tabac. Anteriorment, s'utilitzaven herbes i llavors de condició aromàtica.

La fotografia inclosa, mostra alguns dels vestigis més característics.

La terra que circumdava el lloc de les troballes, era molt cendrosa, i s'hi han recollit petits frag-

ments d'ossos molt carbonitzats, que no hem pogut encara precisar si són humans.

Es el lloc, en que s'ha descobert aquesta sepultura, on cal buscar la veritable necròpolis del poblat ibèric de Can Fatjó? Sols l'esforç d'un continuat treball d'investigació podrà respondre amb seguretat l'anterior pregunta.

Ramir MASDEU

NOTA: Després de redactat el present treball, ha arribat a les nostres mans un llibre intítulat: «Els orígens de Mataró» de Maria Ribas i Bertran.

Per la curiosa coincidència de criteris, sobre el fi i utilitat de les sitges situades prop dels poblats ibèrics, transcrivim el següent paràgraf: «No manca qui ha cregut que les sitges eren llocs d'enterraments, però nosaltres encara no hem confirmat mai aquest extrem. El que s'ha vingut veient, amb una vintena de sitges que portem estudiades, és que forén essencials a la població ibèrica i de tota necessitat per a la conservació de certes reserves, particularment dels grans i llegums que s'havien de mantenir en bones condicions fins arribar les noves collites».

LA DARRERA JORNADA

Fragment de Diari d'una retrospectiva excursió al Pirineu franco-aragonès.

VALL D'ORDESA

Dilluns, dia 22 d'agost del 1949.

El nou matí és bell. El jorn n'és fred. La blanca boira de la nit que per dessobre els plàcids prats i les properes boscúries es formaren, pausadament s'esvaeixen, al bes del sol, que bon xic encar poruc se li atança, mentre vola per l'aire, el grat i fresc oreig, amb sentors de neus llunyanes i flaire d'altura.

*Bressa al bosc que al matí clama
l'oreig dels arbres, el murmuri lleu,
quan les negres ombres de la nit l'empara
i estén llur fosca mortalla, arreu.*

*Els arbres que el nou misteri endevinen
sembla que despertin el son estel·lat.
Dels moments que al seu empar s'adormiren,
del llarg instant al seu esguard confiat.*

*Mes sembla que retenir vulguin encara,
la fosca companya del seu encontorn,
que es retira calmosa, avança i espera
i lluita amb l'alba primera del jorn.*

Es aquest, l'últim dia al Pirineu que ens resta. Cal doncs aprofitar-lo i força de bon matí ens hem llevat.

Sortim de les granges d'Ordesa on hem pernoctat aquesta passada nit, quan just la vall humida de la rosada es desperta. Mandrosos i amb vera recança, els núvols s'aixequen damunt l'airosa copa dels arbres, regalimant gotes d'aigua, que cauen sobre l'herbei ben xop.

Dessobre la boscúria, on sorgeixen airoses dins la seva grandesa, les grandioses parets de la Fraucata i Gallinero, els primers raigs de sol, besen ja les seves alteroses filigranes de formes i de color.

El riu, impacient i constant, s'afanya i corrent neguitós, va vers la plana, bon xic encara llunyana, amb el seu cantar jogasser, que convida a la joia i al goig de aquest bell matí.

Cal esmorzar i després d'aquest, ens disposem a visitar, tota l'extensió de aquesta vall superba i única.

Deixem enrera l'Illa, així anomenat el petit paratge que les aigües del riu envolta. Es un petit oasi de verdor dins de les aigües planeres i ràpides de l'Arazas, on la prada hi és més xamosa i l'arbreda s'hi mostra més decorativa i rica i on en cada nou racó que hom veu, és com un grat regal a la vista, que no l'oblida pas fàcilment.

Travessat el riu, ascendim entre un espès avetar i fagedes ufanoeses, per un dur corriol boscós, inacabable i fatigós de tan dreter. La pujada és extraordinàriament dura, fins aconseguir un nou camí penjat en les cingleres de la vall. Es aquest, l'anomenat i recomenat camí de la «Faja de Pelayo».

Es aquest, un camí vertaderament aeri i sensacional. Al dessobre nostre, la darrera graonada gegantina i vertical de les altives parets, en la qual, restem sospesos entre cel i terra. Sota nostre, perdut dins la vegetació de la vall, el riuet lluent, serpenteja entre espadats dretíssims, coberts tots ells, fins ben amunt, d'una intensa verdor alpina.

Aquest sensacional i emocionant corriol d'alta muntanya, revolta continuadament, bo i reseguint el gegantí murallam. De vegades —això, molt sovint— quan alguna clapa de pins d'altura ha estat travessada, és aleshores quan entre el triturat roquisser, sol eixir i trobar-s'hi, com nosaltres trobem, una munió incomptable d'«Edelweis», la blanca flor de les neus, per a tots nosaltres tan simbòlica i tan preuada.

Enfront nostre, on la vall s'estreny i neix, per damunt de les Grades de Soazo, el colós massís de les Tres Sorores, resta embolcallat per una nuvolada, a voltes jogassera i d'altres amenaçadora, sempre cobrint les seves seculars testes nevades.

El camí esdevé ara, un xic perdedor. Bruscament descendim, bo i dirigint-nos de dret, vers la rivera de l'Arazas, que pocs moments abans, ben profundament, sota els nostres peus, llunyà es mostrava.

Travessem el riu, pel peu de la més famosa cascada de la vall, situada a l'inici de les Grades de Soazo.

Les Grades de Soazo, és com una grandiosa escala entre immaculats prats de verdor i d'uns trenta graons naturals, on l'aigua, vertaderament remorosa i jogassera, va saltant per ells, de la faisó més gentil que imaginar-se hom pugui.

*Més de trenta graons, componen les grades
on l'aigua jogassera, descén, tot saltant.
A cada graó neixen més belles cascades;
Simfonia d'escuma, que l'espai, va servant.*

Al peu del més gran d'aquests saltants d'aigua, dinem. L'aigua és ben propera i dessota nostre, altra vegada es despenya, embolcallada per mils vaporosos vels, tenyits per tots els colors, del sol de la tarda encisada.

Dinats, retornem al camí de retorn —el Soazo— sempre proper al riu i a l'altra vessant de la «Faja de Pelayo».

Les cascades es succeeixen, una rera l'altra precedides i continuades per racons, ben tranquils i jolius.

De bell nou, l'esplendorosa fageda sense límits. El camí esdevé misteriosament ombrívol i serpenteja d'ací, d'allà, per dins l'espès boscatge del bosc:

*Cançó de boscúria, el camí poetaria;
L'oreig als arbres i el gai rossinyol.
Del clar rierol que als peus oiria
i del cor, que de goig, emprèn un bell vol.*

S'acaba la fageda i apareix l'avet negrós, majestuós, cobricellant el camí perfumat amb sentors d'humitat i de molsa.

La forta baixada s'acaba i entrem novament al pla de la vall, on entre l'espessor del bosc, sorgeixen les primeres prades, que tant ens captiven, ho i mostrant-nos la pura estesa d'una catifa d'herbes grasses i gemat:

*Dins boscúria tenebrosa,
remorosa
—mil remors que el vent promou—
viu la prada silenciosa,
generosa,
dins l'arbreda que l'enclou.*

L'aigua del riu, altra vegada tenim ben propera i ara emprèn traquil·la la seva cursa pel pla:

*El riu, ja no crida; murmura.
N'és lleu i per l'aire perdura
com cant esllanguit.
Ara no es queixa; sospira.
Rera el combat, la pau ja respira.
La lluita ha finit...*

Ara sens mostra més bella i imponent la gentil i característica silueta del Tozal del Mallo, anomenat també «Retablo del Altar», símbol en pedra, d'aquesta vall sense parió:

*De l'altar de la Natura
el bon Déu n'haurà escollit,
la més bella d'escultura:
El retaule preferit.*

*El corona l'estel·lada
de la nit, al firmament
i de dia nuvolada
que el sol daura en tot moment.*

*Té per chor, d'ocells, cantúries
i remors de bosc ombriu
i el bell cant, que fa centúries
li ofrena l'ample riu.*

*Té per base, una muntanya
i una vall per fonament
i per sostre, no m'estranya
que l'hi faci el firmament.*

A les cases de la vall, ens reunim amb els altres companys que hi restaven.

Per darrera vegada, en aquesta excursió que s'acaba, la motxilla és carregada sobre les nostres espatlles i fem via tots junts, cap al poble de Broto, on demà ens recollirà l'auto i la resta dels companys que quedaren al nostre campament, al llac de Respumoso, proper al gegantí pirinenc del Balaitous.

Riu avall i sobre el riu per damunt el pont que el travessa, allí on acaba la vall d'Ordesa i s'ajunta a la de Broto i l'Arazas amb l'Ara. Allí, on el riu novament s'estreny i s'engorja per dins els arbres i el rocam, allí de cara a les altes muntanyes, espiritual vibra l'adéu definitiu al Pirineu, simbolitzat incomparablement, per tan bell paisatge.

Els passos feixucs vers les nostres llars llunyanes, segueixen implacablement i moren dins la darrera boscúria que deixem pel camí.

El riu acompanya el nostre comiat i sembla que a les nostres oïdes ens murmuri la promesa d'un retorn promptament desitjat.

Després, l'últim adén, a les jornades recentment viscudes. Ara, passaran els dies i potser també els anys, mes d'aquests jorns de llibertat i de goig, sempre en bategarà la gran recordança i el delit de tornar. Mes podria ésser, per dissort nostra, que succeir pugui, el que en una vetllada memorable, allà a l'enyorat refugi de Marcadau, oïrem de llavis francesos. Fou l'entristida cançó, recordada tantes vegades, pel goig punyent d'una remembrança sense fi:

*Tall bell país no reveuràs.
Ocell de pas, no tornaràs
mai més...*

M. BOSC

BIBLIOTECA

El CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA, en un amable comunicat, informa que ha pres l'acord de posar la seva biblioteca per a fer-hi consultes de llibres i cartografia a la disposició de tots els associats dels Centres Excursionistes de Catalunya i naturalment també a nosaltres.

Per a utilitzar aquests serveis tan gentilment oferts a tots els nostres socis, només cal presentar el carnet de l'Entitat o el Rebut de pagament de quotes del mes corrent, a la Senyoreta Bibliotecària del CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA, carrer de Paradís, 10 pral., de BARCELONA, tots els dies feiners de 18 a 21 hores.

RUTES D'ESQUÍ

III

Al bon amic Jaume Galofre

Maig del 1964

1.ª jornada

OS DE CIVIS (Alt Urgell) - Pic de Salòria (2.789 m.) - TOR (Pallars S.)

En el poblet andorrà de San Julià de Lòria, banyat pel Valira, deixem els vehicles que recuperarem un parell de dies després. El trajecte fins a Os de C. el recorreguérem amb un artefacte apte per a trespasar entre rocs i clapissa més o menys ordenada, que dóna al sol un bon aspecte de pista forestal.

A hora avançada del capvespre arribem a la fi del trajecte. El brogit encandalós del motor, ha alertat als reduïts pobladors del lloc i l'hostalera de Cal Mixet ens espera ja a la galeria d'entrada. El marit a la reraguarda com de costum, confirmant les gesticulacions de la mestressa.

Cal enllestir, doncs la nit serà curta i amb el nou jorn, ençetarem un itinerari ple d'incògnites.

Les primeres clarors ens sorprenen quan portem ja un troç recorregut en direcció al Coll de Salòria. L'estret camí ramader que transcorria pel barranc de Salòria ha donat pas a una via de comunicació probablement apta a hores d'ara per a que amb mitjans mecànics, aquests compatriotes puguin estar enllaçats directament amb el país al que administrativament es deuen.

Hem sortit dels 1.600 metres per a situar-nos a la cota mètrica 2.150 en el Coll de Salòria. Això suposa haver aconseguit aproximadament la meitat del desnivell amb relativa facilitat. Ara, però, la resta es farà sentir més, car la distància que ens separa del cim no és important i la inexorable llei dels fets consumats de manera prèvia, no falla.

Orfena de neu la vessant sud del pic, considerem és el lloc més adient per a fer l'ascensió, que transcorrerà lenta i feixuga degut al pes del bagatge.

Pocs moments abans d'arribar al cim, una forta ventada actua en forma d'inoportuna salutació. El fred vent ponentí del que restàvem arrecerats durant la pujada, ens donava la benvinguda i

a l'ensem incitava els nostres sentits a no perdre gaire temps per a iniciar la devallada.

Aquesta, però, es retardà més del compte ja que si bé des del mateix cim i a través de la seva cara nord s'inicien magnífiques pales per cert molt redreçades, els seus caients tomben al cercle de finestres quines aigües després de recórrer el barranc de Buxedo aflueixen al riu de Tor, prop del minúscul poble de Noris, que es troba adossat en els caients sud de la serra de Monteixo. Encara que aquest no era l'objectiu que ens havíem proposat aconseguir, la temptació d'un descens llarg i amb magnífica neu, començava a fer de les seves.

Considerada la situació i previ examen de la cartografia, quedà descartada la possibilitat de llençarnos a l'esmentat cercle de Finestres. Una vegada més s'imposaria la força de voluntat. Així mateix no resultaria massa agradable el trajecte de carretera que separa Noris, de Tor i els 400 metres de desnivell ascendent que suposaria acceptar aquesta variant.

Una falsa interpretació de perspectiva ens havia fet creure que la magnífica i ampla pala que en diferents ocasions havíem contemplat des de les vessants septentrionals de la regió, es despenjava directament des del pic de Salòria al barranc de la Rabassa. Constatarem que la nostra imaginació s'havia excedit; la distància en línia recta, que ens separava del lloc esmentat era aproximadament de 1.300 metres.

Per acostar-nos-hi s'insinuava una cresta que si no semblava difícil, almenys era suficient com per a no tenir-les totes.

Un dia gris amb fred intensíssim, algú pas delicat entre gel i roca i la presència dels primers símptomes de cansament, ofegaven la il·lusió forjada ens els inicis matinals. L'esperança d'una jornada lluminosa amb la consegüent esquuada entre neus verges, anava fallant.

Els companys Feiner i Galofre, amb el seu característic optimisme subjectiu, animaven el moment.

De sobte ensopeguem «la pala»... però la neu no es troba en òptimes condicions; és ja massa tard.

Sembla talment que ens hagin insuflat noves forces; el clàssic neguit del descens s'apodera de nosaltres i ens deixem anar amb certa precaució, doncs al nostre pas, es produeix alguna petita allau en l'ampla pala.

Amb els primers signes de vegetació, ja als inicis del barranc

de la Rabassa, canvia la qualitat de la neu i encara fruïrem a l'abast corrent brunzents per magnífics camps de neu immaculada. L'ambientació ha canviat; àdhuc l'astre rei, de manera espontània, s'ha unit al nostre goig.

Cridem amb infantil joia; com ho fan els menuts en els moments sublims i plens de pura innocència. Sentim la necessitat d'esplaiar-nos, perquè ara més que mai el nostre cor és ple de nítides intencions i obertament propaga als quatre vents, les immenses virtuts de pau, amor i caritat tan lligades a la nostra manera d'ésser.

Perdona, amic que em llegeixes, si sense proposar-m'ho, m'he apartat un xic del traç d'aquesta RUTA D'ESQUI. Hi ha ocasions en que hom sent la necessitat de recórrer a la remembrança d'un moment de joia en una excursió qualsevol, per a reivindicar sanes actituds fustigades a l'empar d'un ideari inconcret.

A primeres hores de la tarda, l'excursió s'exhauria en un marc de singular bellesa en el que hi abundaven tornassolats camps d'un verd encar indecís. En darrer terme, allà al fons, Tor, on el regne de la penombra impera en tota l'estació hivernal.

L'avi de l'hostal no ens surt a rebre com ho feia habitualment. Trobem a faltar la seva cansada silueta i la inquietant avidesa que manifestava per a conèixer noves de les terres vora el mar. La muller ens informà que feia uns mesos que «l'amo» descansava ja en la pau dels justos.

Em contrarià la nova, que per descomptat no arrodonia precisament el desenllaç final d'un dia aprofitat i ple d'emocions de tota mena.

2.ª jornada

TOR (Pallars Sobirà) - Port Negre - ARINSAL (Andorra)

Passaré per alt la descripció del trajecte seguit. Repetirem exactament l'itinerari detallat en RUTES D'ESQUI -I- (vegi's circular per als socis del CET, n.º 120, Octubre - Desembre, 1965).

Hi afegiré únicament, per considerar-ho d'interès, que a les 10 del matí havíem aconseguit el Port Negre, que allí ens hi esperava el nostre amic Dr. Arias i que amb unes condicions meteorològiques magnífiques i la neu immillorable, el descens per les pistes de l'Alt de la Capa fou digna cloenda de la travessada.

Manuel PLANCHAT

TOT ESCALANT

Quan som sotmesos durant hores i hores o dies a l'esclavatge d'una ascensió difícil, l'escalador, no es presta pas a la rutinària feina d'anar desgranant d'una a una dificultats i emocions, doncs per sobre de tot això, ell sent l'amor a la muntanya. No l'exercici al que és obligat en la pràctica d'aquest esport.

Nosaltres gaudim de la muntanya com el millor muntanyenc. Car ella esdevé per a nosaltres talment diferent. Aquest paisatge que és simplement agrest o indiferent per altres, és tot un altre per a l'escalador. Aquella muralla rocosa que es retalla en el cel, per ell ja no esdevé una simple decoració: afecta als nostres muscles i ens plantejarà problemes. Així la tenim en compte i la mesurem; un llenguatge veritable ens hi lliga. Heus allí uns extraploms encara llunyans, quina cara ens faran. De baix estant, resulten uns punts d'orientació còmode i fins i tot decoratius, però a pocs metres d'ells, quan intentem passar-los, si un dubte i titubeja, resultaran explosius i ompliran amb la seva amenaça l'espai sencer, com el tret disparat d'ulls clucs, a caprici de l'atzar, escampa el perill per tot l'horitzó.

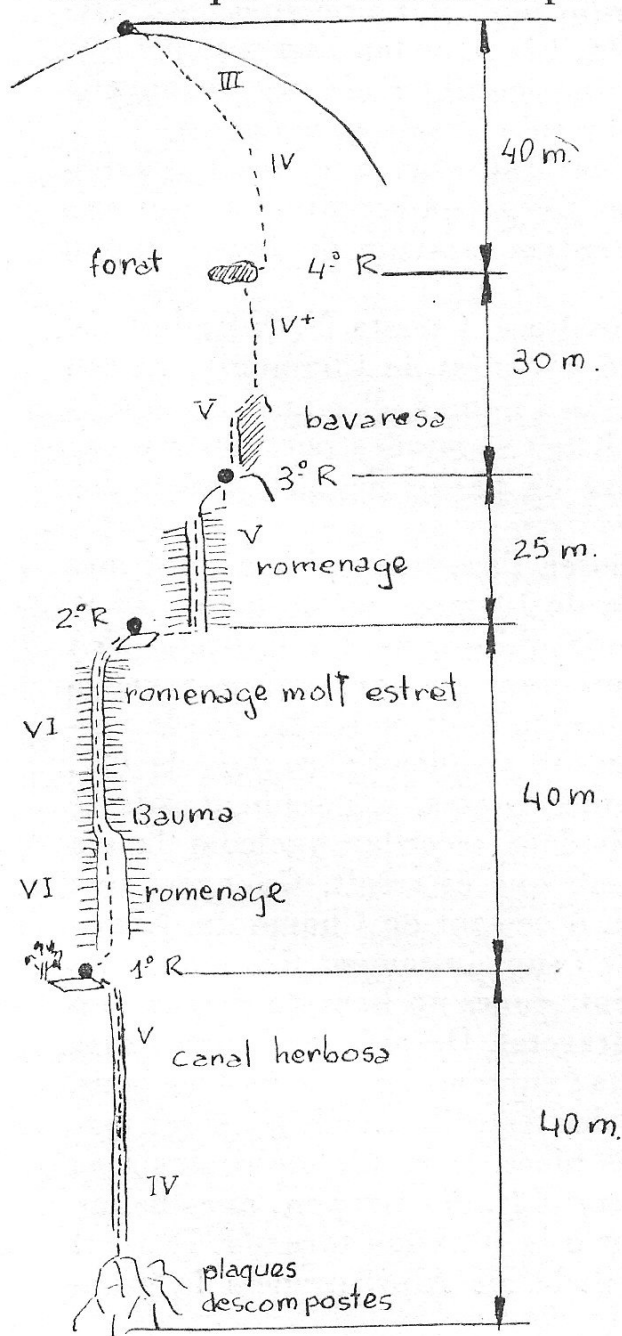
Puix és amb l'aire i l'espai que entra en contacte el company que s'enlaira, tot ell és esforç i equilibri, podem sentir per les seves sotregades el seu esforç. Sentim com ell de metre en metre, a mesura que supera dificultats, es va carregant de poder. Sentim com es prepara dins d'ell aquesta maduresa que li permet aquest vol meravellós, rebuda a través d'unes cordes com un do. Els mosquegons, els pitons, a mesura que aquest do li és atorgat, es fan els missatgers de la seva puixança, i així, en uns moments suaus i elegants com el de collir unes flors, s'ens ha separat de nosaltres per una flassada de corda de quaranta metres, establint allí en l'espai tot un imperi d'homes.

Però, fins quan l'ascensió és una ascensió feliç, l'escalador, no assisteix pas a un simple espectacle. Els colors de la terra i el cel, aquestes empentes del vent sobre la neu, aquells núvols daurats del crepuscle, no els admira pas: els medita. Sap assaborir l'anunci de l'alba tan bé com el poeta, i des de l'abisme de les nits difícils i glassades, desitja també l'aparició d'aquell flamell rogenç que surt cap a l'est: anunci de nou dia, anunci de continuïtat. I així adquirim al seu mateix nivell, la noblesa d'ànima del muntanyenc.

A. CASANOVAS

1.ª ESCALADA LOCAL A «LA MOMIA» (Via Haus). Montserrat (Trinitats)

La via d'ascensió comença a l'inici de la llastra desengaxada de «La Mòmia», per una canal herbosa, que ens condueix a una plataforma que està situada al peu

del conegut romenage que caracteritza aquesta ascensió. 1.ª reunió, llarg de corda de 40 mts. Dificultat IV° i IV superior.

El següent llarg de corda és el més delicat de tots, el romenage comença per ésser extraplomat amb una bauma en el mig. La superació d'aquesta bauma presenta dificultats, i una vegada superat l'obstacle, es continua l'ascensió amb tònica d'empotrament, fins una plataforma, on es realitza la 2.ª reunió, llarg de corda de 40 mts., dificultat VI°.

S'inicia un flanqueig a la dreta, fins introduir-se dins d'un altre romenage, el qual, després d'uns 20 mts. ens permet fer la 3.ª reunió damunt d'una llastra. Llarg de corda 20 mts., dificultat V.^o

Continuem per una baverosa d'uns 5 mts. fins a la paret oberta per anar ascendint verticalment fins un forat de la paret, en el qual s'efectua la 4.ª reunió. Llarg de corda 30 mts., dificultat V i VI.º

Sortim per la dreta de la reunió i continuem verticalment fins la cima de l'agulla.

Situació: Montserrat - Trinitats
Cara S. de l'agulla.

Roca: Bona.

Material útil: un «U» de 5 cms., cunya de fusta, una vaga.

Components cordada: F. Burgos, A. Casanovas, V. Ferrer i J. Galofre.

Travessia Midi-Plan, Aiguille de L'M i Mont Blanc

Vacances de juliol del 1967 als Alps

Aquest any, després de pensar-ho molt, fer pressupostos i preguntar mil coses, hem anat als ALPS. Els Alps tan llunyans pel qui no hi ha estat mai i que semblen inassequibles als ulls de novells escaladors com no fa tant ens semblaven a nosaltres mateixos.

Però hem fet la travessia mixta Midi-Plan amb molt d'ànim, molt bon temps i millors condicions. Després ascendirem al cim més alt, el Mont-Blanc, i ara fent l'autèntica escalada de roca, l'agulla de l'M.

Una escalada aèria, curta i dificultosa, l'aresta N. N.E. de l'aiguille de l'M. 2.844 mtes. a la regió d'agulles de Chamonix. El seu cim tan freqüentat, es compon de dues puntes, el cim N.E. el més alt i el cim S.W., la punta Albert. Estan separades per una bretxa, 2.774 mtes., la dificultat es compon de passos de 4.rt. grau i dos passos de 5.è.

Abordem les roques que componen l'aresta en el seu punt més baix, guanyem una llastra inclinada de 10 mtes. més o menys llisa, que l'escalem per una fisura que puja obliquament a la dreta (IV) seguim per l'aresta mateix. Ens enfonsem en una profunda xemeneia per arribar poc després a una bretxa molt marcada. Per la nostra esquerra s'enfila amb força i decisió l'esplèndid *couloir* de l'M. Escalem un petit mur amb diminutes preses, sortosament sols té quatre mtes. (V). En aquest pas podem recordar quelcom la via Montserratina per la seva forma amb que es resol. Guanyem una gran terrassa que dona a la cara N. o vessant de Chamonix. Continuem per una fisura de 25 mtes. (IV) sup. justament fins a un bloc extraplomat. El grimpem ràpidament, doncs no hem de deixar cansar-nos per l'esforç de vèncer a la gravetat. Després d'ell, una fisura a l'esquerra ens torna a l'aèria aresta; contemplem als nostres peus, però, a 170 mtes. d'alçada, el Prat des Aiguilles, amb les seves tarteres de glaç, cobertes per gegantins blocs de granit, despresos sens dubte del Gran Charmoz o de la cara N.E. del Grepon, dues belles i esbeltes agulles que estudiarem per a la pròxima tornada. Pensant en això i que avui és l'última escalada als Alps, prenem la grim-

pada d'unes canaletes amb un xic de calma, doncs estem veient que s'ens acaba, i ens duen, després de batir una mica (V) a un gran bloc. El travessem per la seva esquena i sortim a la cara N.W.; d'ací, per entre petits blocs i amb passos meravellosos de bavaresa guanyem el tranquil cim. Ja amb les nostres victòries a la butxaca i amb l'esperit rebossant, carreguem les pesades i feixugues motxilles i notem que pesen menys... sí, hem deixat la pesada incògnita nostra dels IMMENSOS ALPS.

Frederic BELLOT

G.E.S.A.M. i G.A.M.E.

IV Curset d'Exploració Subterrània

Durant el mes de novembre ha tingut lloc el VI curset d'aquesta apassionant ciència - esplai com és l'explotació subterrània, dirigida per l'Escola Catalana d'Espeleologia. Amb l'assistència de quinze cursetistes i quatre instructors de l'abans dita escola.

Durant el mateix els cursetistes han après les bàsiques lliçons per a salvar dificultats, tant en cavitats horitzontals com verticals.

Les sortides han tingut lloc a cavitats, si bé no gaire importants com a tals, sí de característiques per assolir pràctiques de les diferents tècniques de descensos.

Dues conferències a càrrec del president de l'E.C.D.E., Sr. Daniel Vergés i muller Sra. Masriera de Vergés, els quals han tractat sobre les versions de l'exploració com esplai i l'espeleologia científica, així com el material per a les grans exploracions, amb projeccions de diapositives de les últimes exploracions al massís de la província de Santander.

Esperem hagin fet efecte dintre del nostre àmbit les lliçons i els cursetistes les posin en pràctica de la millor manera per a fer viure aquesta meravellosa i apassionant ciència-esplai com és l'espeleologia.

Joan BATLLE

Secció d'Esquí**DECALEG DE L'ESQUIADOR**

La freqüència en que es produeixen accidents entre esquiadors, alguns de gravíssimes conseqüències, ha determinat a la Convenció Internacional per la seguretat dels esquiadors a formular amb l'assessorament de tècnics i especialistes, un "Decàleg de l'Esquiador" que està essent sotmès a l'aprovació de les nacions adherides al conveni.

El text proposat és el següent:

1. — Tot esquiador deu respectar el dret dels altres, àdhuc els menys experts, a l'ús de les pistes, sense crear perills ni danys a persones o coses.

2. — Els esquiadors, en qualsevol circumstància, inclús en els entrenaments, deuen sempre mantenir el control dels seus esquís i conservar una velocitat conforme a la seva pròpia capacitat tècnica i a les condicions de la pista. En cas d'absoluta necessitat, deuran frenar i fins deixar-se caure.

3. — El risc i les conseqüències de l'avançament, seran a càrrec del qui l'efectua.

4. — El crit de "pista" no atribueix cap dret de preferència.

5. — Si un esquiador s'atura o cau en lloc estret o pas obligat dintre del bosc, ha de deixar immediatament lliure la pista.

6. — Si dos esquiadors baixen simultàniament per pista o traçats que es creuen, han d'evitarse i conservar cada un la seva pròpia dreta.

7. — Tot esquiador quan desitja parar-se, s'ha de dirigir al costat de la pista. Es prohibeix parar-se en passos estrets, sota punts bombejats i en tots els llocs en que sia poca la visibilitat per altre esquiador que descendeixi.

8. — Tots els esquiadors han d'utilitzar corretges de seguretat en les seves lligades, per a impedir que saltin i rellisquin llurs esquís.

9. — Es deuen respectar totes les senyals de circulació que es troben en les pistes.

10. — Els esquiadors que baixin a peu per la pista, han de fer-ho pel costat de la mateixa, quedant prohibit el pas en els paratges estrets.

Secció Coral***Aplec Coral Santa Cecília***

El proppassat mes de novembre i per quarta vegada, es reuenien els cantaires de la nostra terra per honorar la celestial Patrona i exaltar la seva afirmació de fe en la música i el cant. Acudiren a la cita des dels llocs més distants i allí no hi hagué competència, perquè poguéssim establir diferències d'origen o d'habilitat interpretativa. Tots eren uns i agermanats per una mateixa comunió d'ideals: l'amor al bell art musical.

Només de veure aquella munió (prop de quatre-cents) d'atents intèrprets, en plena execució de les obres corals programades, podeu creure que era un espectacle d'excepció. Primer, actuaren en grups homogenis de proximitat geogràfica i en la segona part del concert, tots de conjunt. Onze agrupacions corals mixtes, procedents de punts tan apartats, com ara són les comarques: del Gironès, del Barcelonès, d'Osona i del Vallès. Tot això que hem dit fins ara, es refereix a l'audició que es celebrà a la nostra ciutat. Però bé hem de parlar del grup també nombrós i que amb igual finalitat es reunia el mateix dia a l'Espluga de Francolí. No tenim versió directa d'aquella jornada, però ens agrada remarcar la composició de les corals que hi prengueren part, segons les viles i ciutats de on eren oriünds. Vegem-ho. Eren de les comarques de l'Alt i del Baix Penedès, de Bages, del Barcelonès, de La Noguera, de la Conca de Barberà, de l'Urgell, de Segrià i de les Garrigues. Feta diguem-ne aquesta visió de conjunt de l'aplec, el que realment volíem dir és tot una altra cosa.

Heu vist els cantors, quan amb un pam de boca oberta desgraven les seves cançons amb tota l'ànima? I quan fan aquell suau zum-zeig com el d'una abella al bat del sol, picotejant les flors? Talment veureu aleshores que el seu cant es transforma en un rés, una pregària.

Veritablement, que el seu fer, és com un culte, que ells, esperits sensibles i delicats ofrenen a la bellesa, al bon dir i a l'exaltació d'uns sentiments que porten latents en un recòndit espai del seu cor. I per mitjà del seu abrandament ens en fan partíceps a

tots nosaltres, simples oïents i junts hem vibrat per un igual, seduïts per l'encanteri de la música, de la cançó, del seu entusiasme i de la bona traça en expressar-la.

Això vol dir que aquest llenguatge universal, ens ha unit i ens ha agermanat i demostra que malgrat els llocs d'origen divers dels grups de cantaires, les condicions socials, els oficis exercits, les edats, etc. i que hi havia una enorme amalgama de caràcters i maneres de ser ben diferents: la mecanògrafa, la mestressa de casa, la que tot just n'aprèn, la treballadora, la de carrera universitària; el treballador del camp, el dedicat a les professions lliberals, l'obrer de la fàbrica o el propietari de negoci, tots ells sota les ordres d'un mestre desconegut per l'immensa majoria, fins poques hores abans i que per torn els dirigia; els veiem conscients del seu deure (que ells mateixos s'han imposat) davant de l'auditori que s'els escolta embadalit, com si talment es trobessin a davant d'un altar.

Amb tota la nostra emoció us en donem les gràcies, pel vostre esforç, el bon gust i l'èxit aconseguit. I perquè la vostra perseverància i constant dedicació, no minvi mai, pel bé de les nostres coses tan estimades i per aquest devassall d'emoció, alegria i cançons que tan generosos ens heu ofert.

F. PALET I SETO

Desembre del 1967

Crònica

- El divendres dia 22 de setembre, es celebrà el V Concurs Social de Diapositives en colors, impressionades durant les vacances de 1967. Molts van ésser els participants, quedant guanyador, a criteri del jurat, una diapositiva de la collecció presentada pel consoci Sr. Josep Llenas.
- Una sessió de cinema de films cedits per l'Institut Francès de Barcelona, es celebrà el dia 29 de setembre. Les pel·lícules projectades, sobre diversos temes, en especial sobre muntanya i esquí, van ésser del gust de la concurrència.

- Com a inici de les conferències del curs 1967-1968, el Sr. Llorenç Baqués, ens parlà el dia 6 d'octubre sobre "La pintura egípcia i els seus convencionalismes". Amb l'ajuda de diapositives, el Sr. Baqués ens explicà els sistemes, tècniques, tradicions i evolucions de la pintura egípcia en temples i tombes, durant les diverses èpoques dinàstiques dels Imperis. Molt interessant, tant en l'aspecte formatiu com tècnic, va ésser la dissertació de l'esmentat egiptòleg.
- El divendres dia 13 d'octubre, es celebrà la sessió col·lectiva de diapositives i pel·lícules del campament social de vacances.
- Els galardonats cineistes locals Srs. Joan Baca i Antoni Garriga, ens projectaren en el nostre local, el dia 20 d'octubre, els seus films amateurs "Un lloro, un mono, un mico i un senyor de Puerto Rico" - "Això teu, això meu" - "Un meche de châteaux" - "Ragtime Annie" - "Freighttrain" i "Dos quarts de cinc". Si un fou bonic i original, l'altre encara més, el que va fer que l'acte es fes molt plaent per a la nombrosa concurrència que omplia el saló.
- La sessió de clausura del VI Curset d'Espeleologia, es celebrà el dia 10 de novembre, amb projecció de films i entrega de diplomes als cursetistes aprovats.
- Baix el títol "I Expedició espanyola a la Cordillera del Càucaso", va ésser la conferència amb diapositives a tot color, donada pels muntanyencs Srs. Josep Barberà, Joan A. Mesa i Alfons d'Arquer el dia 17 de novembre. Si inèdit era el tema, inèdit van ésser també les fotos de l'ascensió a l'Elbruz, cim més elevat del Càucaso (5.633 m.), així com les diverses vistes de la regió visitada, i de la capital de la URSS. Vàrem poder constatar l'organització i control, fins els mínims detalls, d'un país socialista. Interessant vetllada i més per la novetat que ens representa tot allò concernent als països socialistes de l'est d'Europa.
- Una sessió de pel·lícules cedides per l'Institut Francès de Barcelona, es projectà el divendres dia 24 d'octubre, repetint-se la sessió el següent dissabte, a la tarda.
- A través de diapositives i sobretot per la seva paraula amena i narrativa, el consoci Dr. Josep M.ª Arias, ens descobrí, el dia 1

de desembre, les excel·lències, bel·leses i soletats de la regió del pre-pirineu Aragonès "La Punta Llerga i el "Canyon" del Riu Irués". L'entusiasme contagiós del conferenciant, va frapar a la gran concurrència d'oïents.

Excursions realitzades

- Assistència, el dia 12 de novembre, a l'acte memorial als excursionistes morts en el període novembre 1966-novembre 1967, al Santuari de Cabrera (Collsacabra), 40 assistents.
- Nit del 18 al 19 de novembre, tradicional excursió nocturna Terrassa-Montserrat. Uns 70 assistents.
- Excursió al Santuari de Montgrony, 10 vehicles amb 41 assistents, el dia 26 de novembre.

ESCALADA

Montserrat

"El Ninet" el dia 27 d'agost per Ramon Vilalta i Jaume Serrat.

"La Mòmia" (via Albert, Cervera) el dia 24 de setembre per Angel Casanovas i Jaume Serrat.

"Portella" (via dobla corda), El Dauet, Portel, la inferior el dia 7 d'octubre per Hermies Busqué, Ramón Vilalta, Jaume Serrat i amic.

"Gorro Frigi" (via Haus) el dia 15 d'octubre per Troya i Maño.

"Pared Sant Geroni" (via Anglada-Cerdà) el 15 d'octubre per Angel Casanovas i Jaume Serrat.

"La Trumfa" el dia 22 d'octubre per Montserrat Galí, Manel Tudó i Jaume Serrat.

"Panxa del Bisbe" (via Badalona) el dia 15 de novembre per J. Piera, Ll. Ambrós, F. Bellots i Maño.

"La Momieta" (via GAM) el dia 3 de desembre per Munill, Albert i Ricart del CEC de Sant Vicens.

"Puntal de l'Alabarda" per F. Burgos i J. Piera.

Sant Llorenç

“Cap de Faraó” el dia 17 de setembre per F. Burgos i J. Serrat.

“Cavall Bernat” (nocturna) per Che, Manel Tudó, Kim Cardellach i Jaume Serrat el dia 27 d'agost.

“Roca Petanta” el dia 29 d'octubre per Montserrat Gali, Manel Tudó i Jaime Serrat.

Sots del Bac

“Paret Bèstia” el dia 5 de novembre per J. Centelles i Albert.

“Germana Gran” el dia 5 de novembre per F. Perich i Albert.

Pirineu

Vivac al coll de Coronas i descens pel glacià d'Aneto els dies 23, 24 i 25 de juny per Arnau Blanc (GAME), Josep Garcia (SAME Gracia) y Jaume Serrat.

Pedraforca

Pared Nort (via Pany) els dies 10 i 11 de juny per Arnau Blanc (GAME), Josep Garcia (SAME Gracia) i Jaume Serrat.

ESPELEOLOGIA

Sant Llorenç

Cova Salitre, Avenc Després i Avenc Salitre per Jordi Fabra i Jordi Mangot el dia 1 de novembre,

Avenc de les Pinasses el dia 12 de novembre per Jordi Fabra i Jordi Mangot.

Avenc de la Carbonera els dies 25 i 26 de novembre per Joan Cami, Ramon Pineda, amics i amigues.

Avenc del Llest el dia 3 de desembre per Joan Cami, Ramón Pineda, amics i amigues.

Garraf

Avenc Cayeta (1.º local) i Avenc Vallès (1.º local) el dia 25 de novembre per J. Mangot, J. Fabra i amics.

Arcada Petita el dia 26 de novembre per J. Mangot i J. Fabra.

Ordal

Avenc Nou el dia 3 de desembre per J. Mangot, M. Centelles, F. Ordeix i A. Font.

DECORACIÓ

ELLSA, S. A.

Carretera Martorell, 58

Telèfon 2981488

**CARLES
ALTIMIRA**

Treballs de Fusteria industrial i per a la Construcció.
Especialitzat en la construcció d'esquís d'encàrrec.
Reparacions i lloguer d'esquís.

Carretera de Montcada, 59 - Telèfon 297 50 76 - T E R R A S S A

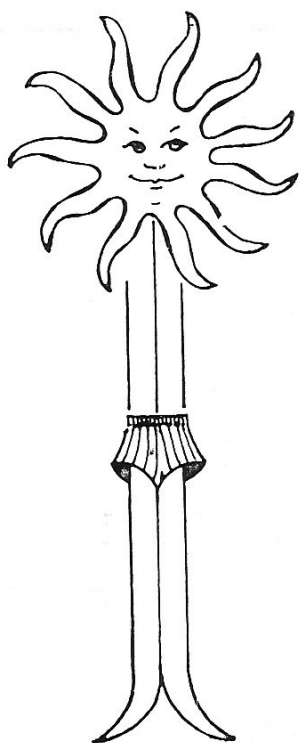
deportes **aneto**

Major, 36 - Telèfon 297 30 47

es complau en oferir a la seva distingida clientela les seves
seccions d'esports:

FUTBOL - PATINATGE - PING-PONG - HOCKEY - TENIS
BASQUETBOL - ALPINISME - ESQUI - BOXA - FRONTÓ
ARMERIA, etc., etc.

*En el nostre comerç trobarà un extens assortiment de material
nacional i estranger a preus popularíssims amb garantia de
qualitat*

deportes alpinos

li ofereixen
el millor assortiment en

TENDES CAMPING
SACS DORMIR
MATALASSOS NEUMATICS
etc., etc.

RUTLLA, 31

TELÈF. 297 40 69

F O T O S

francino

Plaça Espanya, 13

Telèfon 297 28 33

T E R R A S S A